Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

ВРЕМЯ

2013 жыл 19-чу апрель, байрым кюн.
№ 71 (19242)

Багъасы 3 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ЖЫЙЫЛЫУ

Огъурлу жумушланы юслеринден айтыргъа уялыргъа керек тюйюлдю

КъМР-ни Башчысы Арсен Каноков республикада миллет проектле былтыр къалай бардырылгъанларына жораланнган кенгеш ётдюргенди.

Миллет проектлеге республикада сегиз жылны ичинде къаралгъанын белгилеп, Арсен Баширович ала регионну айныууна уллу себеплик этгенлерин чертгенди. Алай аны бла бирге ол аланы жашауда бардырыуда кемчиликле болгъанларын да унутмазгъа чакъыргъанды. Профильни министрледен докладларында аланы юслеринден да айтырларын излегенди.

Энчи чертип Арсен Каноков агропромышленный комплексде болгъан ахшы тюрлениулени юслеринден айтханды. Бу сферада жангы технологияла кийирилгенлери, аны оюмуна кёре, бюгюннгю излемлеге келишген атлам болгъанды. Дагъыда элледе жашагъанла да кеси жерлеринде гитче бизнес къурап ишлерге итиннгенлери да къууанырырча шартды.

- Къалай-алай болса да, адамланы элледен кетиулери азыракъ болгъанды,- деп белгилегенди Арсен Баширович.

Ызы бла «Билим бериу» миллет проект къалай бардырылгъаныны юсюнден КъМР-ни билим бериу эм илму министри Пшикан Семёнов сёлешгенди. Ол билдиргеннге кёре, проектни чеклеринде тюрлю-тюрлю конкурслагъа Чегем, Терк эм Май районланы устазлары тири къатышхандыла. Озгъан жыл грантла алыргъа сюйгенлени саны 84 эди.

4537 устазгъа класслагъа таматалыкъ этгенлери ючюн 66 миллион сом бёлюннгенди.

Окъуучуланы юслеринден айтханда, ала да кёп тюрлю Россей даражалы эм республикалы конкурслагъа, олимпиадалагъа къатышхандыла. 24-сю уа алада хорлап къайтхандыла.

Дистанциялы окъутуу миллет проектни ара жорукъларында бири болгъанын черте, министр республикада 308 инвалид сабий, ол онг бла хайырлана, билим алгъанын айтханды. Бу жумушха да 35 миллион сом бёлюннгенди.

Школлада компьютерлени жангыртыугъа да аслам эс бёлюнеди. Интернет бла битеу билим берген учреждениялада жалчытылыннгандыла. Докладыны ахырында Пшикан Семёнов, устазланы квалификацияларын ёсдюрюу бек магъаналы ишледен бири болгъанын чертип, ол жаны бла тохтаусуз мадарла этилгенлей турлугъун айтханды.

Андан сора министр кенгешге къатышханланы бир къауум соруларына жууапла бергенди. Сёз ючюн, Жамауат палатаны таматасы Пшикан Таов: «Фахмулу сабийле вузлагъа кирселе да алай айырмалылай къаламыдыла?» - деп соргъанды.

Пшикан Семёнов билдиргеннге кёре, бюгюнлюкде республикада аланы саны 191-ге жетеди. Ала бла устазла тохтаусуз ишлейдиле. Алай студентле болгъанларындан сора къалай болгъанлары уа алагъа белгисизди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

КъМР-ни Парламентинде

Сакъатлагъа къайгъырыу - барыбызны да борчубузду

КъМР-ни Парламентини Урунуу, социальный политика эм саулукъ сакълау жаны бла комитети эмда Къабарты-Малкъарны Жамауат палатасыны урунуу халла эм социальный политика жаны бла комиссиясы бирге бардыргъан «тёгерек столда» РФ-ни Президентини къыралны социальный политикасын жашауда бардырыу жаны бла мадарла этиуню юсюнден указы эмда «Доступная среда» республикалы программа къалай толтурулгъанларына къаралгъанды.

Аны ишин башлай, закон-ла чыгъарыучу органны башчысыны орунбасары Татьяна Саенко республикада сакъатланы болумларына айырып эс бургъанды эм быллай шартла келтиргенди: 2012 жылда 1-чи январьгъа дери тергеулеге кёре, Къабарты-Малкъарда 63 мингден аслам инвалид барды. Аланы 46 процентинден артыгъы ишге жараулуладыла, 45 проценти уа болжалсыз инвалидликни алгъанладыла, 4015-си уа сакъат сабийледиле.

Жамауат палатаны председателини орунбасары Людмила Федченко, сёзге къошула, инвалидлени саны ёсюп баргъанын эсгертип, аланы социальный жаны бла къоруулауну кючлендириу бла къалмай, ала жамауатдан айырылмазча, жашаудан тюнгюлмезча этиуню магъанасы да уллу болгъанын чертгенди. «Сакъат, къыяулу адамлагъа терк тюрленнген социальный-экономика болумлагъа юйреннген къыйынды, аны себепли алагъа къыралны жаныдан ышаннгылы болушлукъ керекди»,-дегенди ол.

«Доступная среда» деген республикалы целевой программада белгиленнген ишле къалай толтурулгъанларыны юслеринден а жыйылгъанлагъа КъМР-ни урунуу эм социальный айнытыу министри Тюбейланы Альберт билдиргенди. Ол айтханыча, 2013 жылны ахырына дери сакъатланы жумушларын тамамлаучу объектле не халда болгъанларына къараллыкъды. Аладан бек магъаналылагъа паспортла къурау амал хайырланыллыкъды.

Быйыл дагъыда тийишли муниципальный программала да жарашдырыллыкъдыла. Билим бериу учреждениялада чырмаусуз болум къураугъа, ол санда энчи компьютерле бла жалчытыугъа да 43 миллион сомдан артыкъ бёлюнюрюкдю.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Акция

Шууулдасынла жашауубузгъа къуат салгъан агъачла

Къабарты-Малкъарда Тёгерекде къудуретни сакълауну жылыны чеклеринде быйыл айырмалы болгъан районла, шахарла, элле, предприятияла эм асламлы информация органла белгиленирикдиле. Ала, КъМР-ни Табийгъат байлыкъла эмда экология министерствосуну пресс-службасындан билдиргенлерине кёре, республиканы Башчысыны премиясы бла саугъаланырыкъдыла. Битеу да сегиз миллион сом юлешинирикди.

Эсигизге салайыкъ: 2013 жыл - Россейни Президентини указы бла Тёгерекде къудуретни сакълауну жылыча белгиленеди. Аны бла байламлы быйыл къыралда кёп тюрлю экология акцияла бла мероприятияла бардырыллыкъдыла.

Республиканы Правительствосу да, аллай жумушланы тизмесин жарашдырып, энчи бегим этгенди. Биринчи акция уа – «Терек орнат» деген ат бла бардырыллыкъды. Ол 20-чы апрельде Нальчикде, Сабийлени бла жаш тёлюню чыгъармачылыкъ дворецини аллында ётерикди. Анда аллея къураллыкъды. Бу ишге Табийгъат байлыкъла эмда экология министерствону, КъМР-ни Парламентини Экология эм табийгъат байлыкъланы хайырланыу жаны бла комитетини, «КъМР-ни Экология жамауатыны» эм республиканы эколого-биология сабий арасыны келечилери къатышырыкъдыла.

Анга дагъыда «Каббалкгаз» акционер общество да къатышыргъа хазыр болгъанын билдиргенди. Ол кесини бёлюмлери болгъан битеу муниципалитетледе жашиллендириу жумушла бардырлыкъды.

Саулай бу акцияны кезиуюнде министерствола бла ведомствола эм организацияла школланы, сабий садланы, социальный эм саулукъ сакълау учреждениялары тийрелеринде 1600 терекчик салыр муратлыдыла.

Бу магъаналы ишни къурагъанла анга къатышыргъа сюйгенлени саны хар кюн сайын ёсе баргъанын да энчи белгилейдиле. Саулай алып айтханда уа, бу жылны кезиуюнде энтта да иги кесек экология акцияла бла мероприятияла бардырыллыкъдыла республикада. Ол санда «Жашил шахар», «Элбрусну таза бетлери», «Парк – солургъа жараулу эм иги жер», «Таза суу жагъала» эм башхала. Алайды да, тёгерекде къудуретни сакълаугъа уллу кёллю болмагъанланы энтта да къайтарып чакъырабыз бу магъаналы ишге кёл салып къатышыргъа.

Бизни корр.

Мастер-класс

Блогерле парталагъа олтургъандыла

КъМР-ни Парламентини Жаш тёлю палатасыны «Блогерлени школу» деген проекти жашауда бардырылады.

13-чю апрельде Къабарты –Малкъар къырал аграр университетде ючюнчю кере блогерлени билимлерин ёсдюрюу жаны бла мастер-класс бардырылгъанды. Анга къатышыргъа жыйырмагъа жууукъ адам келген эди. Къонакъланы санында Нальчикде oneberru.ru порталны къурагъанла Аслан Тухужев бла Хамзет Бербеков, КъМР-ни Асламлы информация органла, жамауат эм дин организацияла жаны бла министерствосуну келечилери Дарья Шомахова эм «КъМР-ни Парламентинде Жаш тёлю палатасыны «Вконтакте» социальный сетьде къауумуну администратору Жанатайланы Мадина да болгъандыла.

Жыйылыуда бу жол экспертни орунунда «Север Кавказда бек иги тиширыу блог» деген номинацияда хорлап, «Прометей-2012» аты болгъан интернет премия бла саугъаланнган Марьянна Жинова келген эди. Ол, блогла бардыра, Интернетде ахча къалай ишлерге боллугъуну юсюнден айтханды. Бусагъатда киши къуру кеси ючюн жазмайды, бирсиле да окъурла деп аны оюмун этеди. Сиз къурагъан интернет бетлеге адам эсин берирча, салгъан суратыгъызда окъуна уллу магъана барды, дегенди Марьянна.

Интернетде социальный сетьлени къайсы иги болгъанын, хар бири не затха жарагъаныны юсюнден да соруланы сюзгендиле. Алай бла жыйылыугъа келгенле кеслерини ишлери бла байламлы кёп жангы зат билгендиле. Аны бла бирге уа чеклеринден чыкъмазгъа тийишли болгъанларын да ангылагъандыла.

Жыйылыуда КъМР-ни Парламентини Жаш тёлю палатасыны таматасы Джаппуланы Мусса, келгенлени къууандыра, жууукъ заманда Чирик кёллени бешисине да барырча блог- тур къураллыгъын билдиргенди.

КУРДАНЛАНЫ Сюлемен.

Жамауат палата

Профессионал билим бериуню - бюгюннгю излемлени даражасына

КъМР-ни Жамауат палатасыны Билим бериу, илму, жаш тёлю политика эм спорт жаны бла комиссиясы кезиулю жыйылыуун тышында эски Черекде Б.Г. Хамдохов атлы агропромышленность колледжде бардыргъанды. Анга аны членлеринден сора, окъуу юйлени директорлары, профсоюзланы, Билим бериуню бла илмуну министерствосуну, КъМР-ни Промышленниклерини бла предпринимательлерини союзуну, Адамланы иш бла жалчытыу жаны бла къырал комитетини келечилери къатышхандыла. Жыйылыуну комиссияны председатели П.М. Иванов бардыргъанды. Анда сёз регионда урунуу рынокну тюз эм къыйматлы айнытыуну амалларыны юсюнден баргъанды.

Бюгюнлюкде республикада битеу профессионал билим берген учреждениялада 54 иш усталыкъгъа юйретедиле жаш тёлюню. Промышленностьха, эл мюлкге, къонакъ юйлеге бла турист бизнесге деп жангы усталыкъла бардыла. Алгъыннгы токарь, фрезеровщик кадрла хазырлау къолгъа алыннганды.

Болсада, жыйылыуда белгиленнгенича, профессионал билим бериу система бюгюн кесини борчун толтурмайды. Артыкъда ол тюрлю кемчилик орта звенону специалистлерин хазырлауда кёп тюбейди. Жыйылыугъа келгенлени оюмларына кёре, аны сылтауу республиканы экономикасын айнытыугъа къаллай усталыкъла керек болгъанларын алгъадан тохташдырылгъаныңдады. Алай бла халкъ мюлкню къайсы бёлюмюне къаллай кадрла хазырларгъа кереклисин киши билмейди. Аны юсюне да билим берген учреждениялары асламысыны окъуу-производство онглары къарыусузду. Андан сора да, иш бериучюле бла байламлыкъ жюрютюуге иги эс бурулмайды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ЭКОНОМИКА

Инфраструктура объектле хайырланыргъа заманында бериллкидиле

«Юг России» деген федеральный энчи программаны (2008-2013 жж.) быйыл биринчи кварталда толтурууну эсеплери чыгъарылгъандыла. Бу кезиуде анда белгиленнген ишлеге бюджетледен 1,7 миллиард сом берилгенди. Ол санда 1,5 миллиард – федеральныйден, къалгъаны уа республиканы бюджетинден.

Кварталны ичинде Азау таладан башлап Терс-Къолгъа дери жерни ырхыдан бла юзюлюп тюшген къардан къоруулагъан объектни бир кесегини къурулушу бошалгъанды. Аны бла бирге Байдаево элни таза суу бла жалчытыу мадарла да этиледиле.

Дагъыда быйыл «Къашхатау» эм «Псыгансу» подстанцияланы реконструкциялары эм Кисловодск-Долина Нарзанов-Жылы Суу-Элбрус жолну къурулушлары да бошаллыкъдыла. Башында сагъынылгъан табийгъат къыйынлыкъладан къоруулагъан объект бла Нальчикде ишлене тургъан Перинатальный ара уа жууукъ эки жылны ичинде берилликдиле хайырланыргъа.

Элеонора КАРАШАЕВА, КъМР-ни Экономиканы айнытыу министерствосуну баш специалисти-эксперти.

ДАТА

Жерибизни жашырынлыкълары кеслерини тарыхчыларын сакълайдыла

18-чи апрель культура, тарых магъаналары болгъан эсгертмелени сакълауна жораланнган кюндю. Анга аталып Россейде тюрлю-тюрлю конференцияла, тарых окъуула, музейлеге экскурсияла бардырыладыла.

Бизни республикада уа быйыл байрамгъа жораланып КъМКъУ-да уллу тарых-археология кёрмюч ачылгъанды. Аны Битеуроссейни тарых эм культура эсгертмелени сакъларгъа деп къуралгъан организациясыны Къабарты-Малкъарда бёлюмю хазырлагъанды. Мынга башчылыгъ а Къабарты-Малкъарны халкъ поэти Созайланы Ахмат этеди. Тагъылгъан суратла уа Кавказны археологиясыны институтуну, ГП «Наследиени», Илму-излем институтну фондларындандыла.

Алада буруннгулу ёмюрледен къалгъан кешенелени, къалаланы, обаланы, ата-бабаларыбыз хайырланнган юй адырланы, алтын ахчаланы, жаныуарланы къалгъан-къулгъан сюеклерин кёрюрге боллукъду. Жарсыула туудургъан суратла да салыныпдыла кёрмючде. Былада жер бла тенг этилген, чачылгъан эски къабыр орунланы кёрюрге боллукъду. Сёз ючюн, Урванда табылгъан бурун ёмюрлени къабырларына, Акъ-Топуракъны жер тюбюнде ташдан этилген кешенелерине адамла уллу заран тюшюргендиле. «Сагъыш этмейдиле бирле этген ишлерине», -дегенчадыла была бери келгенлеге.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жазылыу-2013

Хурметли шуёхла!

Сиз бир тюрлю сылтау бла «Заманнга» жазылалмай къалгъан эсегиз, ишни тюзетирге онг барды. Апрельни 25-сине дери жазылыуну жарашдыргъыз, ана тилибизде чыкъгъан газетни 1-чи майдан алып башларыкъсыз.

Жазылыуну эки айгъа багъасы - 118 сом 70 капекди.

Бизни индексибиз - 51532

Окъутууну юсюнден ким эм уста материал хазырлар? 2 бет

Ич ишлени органларына ышаныулукъ ёсюп барады 2 бет

Азатлыкъны келтирген жигитлеге ыразылыкъ 2 бет

TV-ны бла радиону программасы 3-4 бетле

Огъурлу жумушланы юслеринден айтыргъа уялыргъа керек тюйюлдю

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Арсен Каноков аланы къалай окъугъанларына артда да эс бёлюрге чакъыргъанды. Дагъыда ол министрни школлада компьютерлени къаллай бир жылдан алышса тап боллугъун сюзюп, график жарашдырырын тилегенди. Андан сора школланы директорларыны иш хакъларын устазланыкъындан 10 кере чакълы кёп нек болгъанын тинтирге да буюргъанды.

- Алай болмазгъа керекди. Директорла кеслери кеслерине иш хакъ белгилегенлери мени сейирге къалдырады. Бек уллу айлыкълары болгъан директорланы тизмесин жарашдырып, манга беригиз,- дегенди Арсен Баширович.

«Саулукъ сакълау» миллет проектни юсюнден а профильли министр Ирина Шетова сёлешгенди. Ол билдиргеннге кёре, былтыргъы кёрюмдюле республикада халкъны саны ёсгенини юсюнден айтадыла. Тугъан сабийлени саны 2011 жыл бла тенглешдиргенде 6 процентге кёпдю. Битеу да Къабарты-Малкъарда былтыр 13722 сабий тугъанды. Арт беш жылны алгъанда, аллай кёрюмдю болмагъанды.

Ёлген сабийлени саны да орта россейли кёрюмдюге келишеди. Ол да не бла байламлыды дегенде, энди кийирилген жорукълагъа кёре, 500 грамм ауурлукъ бла тугъан ёлсе, аны белгилерге кереди. Алгъын а ала саналмай эдиле.

Медицина персоналны иш хакъларыны юсюнден айта, Ирина Шетова врачлада ол 39 процентге, орта медицина персоналда уа 21 процентге кёбейгенин билдиргенди. 108 специалист а былтыр усталыкъларын ёсдюргендиле. Дарман салыуну юсюнден айта, ол 2012 жылда 100 процентге тамамланнганын билдиргенди.

Тюрлю-тюрлю жукъгъан ауруланы ачыкълаугъа да былтыр уллу магъана берилгенди. Аланы багъыу иш да тынгылы къуралыпды.

Дагъыда жыйылыуда КъМР-ни эл мюлк министри Альберт Каздохов, къурулуш эмда архитектура министр Артур Мамиев да сёлешгендиле.

Тюбешиуню ахырында Арсен Каноков район, шахар администрацияланы таматаларын эм министрлени асламлы информация органла бла къаты байламлыкъда ишлерге чакъыргъанды.

- Бу жаны бла ахшы белги жаланда Элбрус районну администрациясына бераллыкъма. Аладан сора тири ишлегенни мен кёрмейме. Энди бу жаны бла хар биригизге да план салынырыкъды. Федеральный эм республиканы СМИ-леде этген ахшы ишлеригизни юсюнден айтыргъа, нек эсе да, уялгъан этесиз. Ол себепден республиканы юсюнден жаланда осал хапарла бериледиле, -дегенди Арсен Каноков.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Сакъатлагъа къайгъырыу - барыбызны да борчубузду

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Инвалидлени иш бла жалчытыу не халда болгъаны бла «Тёгерек столгъа» къатышханланы КъМР-ни Адамланы иш бла жалчытыу жаны бла къырал комитетини председателини орунбасары Фатимат Куготова шагъырей этгенди. 2012 жылда иш бла жалчытыучу службалагъа урунургъа сюйген 1812 инвалид тилек бла келгенди. Аладан 324-сюне иш мажарылгъанды. Энчи программалагъа кёре, профессионал билим алыргъа 65, сакъат жиберилгенди.

Законнга кёре, 100-ден артыкъ адам ишлеген организацияла, ала не тюрлю форма бла ишлеригене да къарамай, инвалидлеге бла акъылбалыкъ болмагъанлагъа ишчи жерлени 2 процентин бёлюрге борчлудула. Алай, Фатимат Куготова айтханнга кёре, иш бериучюлени араларында законну мардаларын толтуругъа ашыкъмагъанла бардыла. 2013 жылны 1-чи январына инвалидлеге ишчи жерлени квотасы тохташдырылгъан предприятияла бла организацияла 160 чакълы болгъандыла. Алада урунган сакъатланы саны 1,2 мингнге жетгенди.

Арт жыллада инвалидлеге бёлюннген ишчи жерлени тийишли оборудование бла жалчытыугъа этилген къоранчла къайтарылады-ла. Ол иш бериучюлени сакъатланы ишге алыргъа кёллендирир деп ышаныулукъ береди.

Сокъурланы битеуроссей обществосуну Къабарты-Малкъар регион организациясыны председатели Черкесланы Лариса жыйылгъанланы эслерин былай шартха бургъан-ды: инвалидледен кёплери предпринимательлик бла кюреширге сюедиле, алай кеси кесинге иш мажар деген программагъа кёре, быйыл алагъа бир тюрлю болушлукъ берилмегенди. Жаланда учредитель документлени жарашдырыугъа этилген къоранчланы къайтарыргъа 850 сом бёлюнеди. Адамланы иш бла жалчытыучу службадан билдирген-лерине кёре уа, быйыл февральда 455 инвалидге сорууэтилген эди да, аладан 141 ишлерге, 70-си уа энчи иели иш бла кюреширге сюйгенлерин айтхандыла.

«Тёгерек столда» «КъМР-де медицина-социальный экспертизаны баш бюросу» федеральный къырал учреждениясыны директору Малкъарланы Олег да сёлешгенди эм бир къауум проблеманы кётюргенди.

Ахырында Парламентни Урунуу, социальный политика эм саулукъ сакълау жаны бла комитетини председатели Жанатайланы Салим инвалидлени жашау болумларын игилендириу жаны бла рекомендацияла юсюн къол кётюрюрге чакъыргъанды. Алай бла КъМР-ни Правительствосуна «Доступная среда» республикалы программада белгиленнген ишлени тынгылы тамамланылыуларын жалчытыргъа кереклиси эсгертилгенди. Урунуу эм социальный министерство инвалидлеге артыкъда бек кереклиси болгъан объектледе ала жумушларын женгил тамамларча мадарла этерге тийишлиди.

Адамланы иш бла жалчытыу жаны бла къырал комитет, министерстволаны бла ведомстволаны бир къауумуна да медицина-социальный экспертизаны органлары, социальный къоруулауну эм билим бериуню учреждениялары бла бирге инвалидлеге усталыкъла сайларгъа, алагъа юйренирге, жангы усталыкъла алыргъа, производствогъа кеслерин жарашдырыргъа себеплик этиуню онгларын излерге, тап болумла къурагъа, ол ишде бирге ишлеуню кючлендирирге кереклиси эсгертилгенди.

Бэлла УРУСМАМБЕТОВА,
КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Профессионал билим бериуню - бюгюннгю излемлени даражасына

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Республиканы билим бериу эм илму министрини орунбасары Б.З Абазов 2011-2015 жыллада КъМР-де профессионал билим бериуню айныуыну комплекс программасыны чеклеринде башда сагъынылгъан кемчиликлени кетериу бла байламлы къаллай ишле этиле тургъанларыны юсюнден айта, мындан арысында окъуу юйле иш бериучюлени заявкаларын эсге аллыкъдыла, адамланы иш бла жалчытыучу ара бла келишириклиле, аллай окъуу юйледе урунурукъ педагогланы эм башчылыкъ этген специалистлени корпусу къураллыкъды, дегенди.

Ол айтханыча, республиканы промышленностун ишчи кадрла бла жалчытыр ючюн, аланы предприятияланы кеслеринде къуралгъан окъуу аралада хазырларгъа керек боллукъду. Профессионал билим бериуню юсю бла кадрла хазырларгъа КъМР-ни Билим бериу эм илму министерствосуну лицензияларын алгъан предприятияланы арасында «Кабельный завод «Кавказкабель» ЗАО, «Гидрометаллург» ОАО, «Телемеханика» ОАО эм башхала бардыла.

Ырысхы-техника базаны айнытыугъа субсидияла бёлюуге себеплик этерча финанс-экономика онглагъа къарала турады. Артыкъда колледжледе окъугъан ёксюзлеге эм къарар адамлары болмай къалгъан сабийлеге социальный болушлукъ бериуге айырып эс буруллукъду.

КъМР-ни Адамланы иш бла жалчытыу жаны бла къырал комитетини атындан келген Ф.Х. Куготов кадрланы хазырлауда эм алагъа башха тюрлю иш усталыкъ бериу жаны бла къаллай мадарла этилгенлерини юсюнден айтханды.

«Элбрус регион колледжни» директору Отарланы М.М. эм Къабарты-Малкъар автомобильжол колледжни директору М.А.Абрегов социальный партнёрла бла келишиулю ишледе сынаулары бла шагъырей этгендиле. Агропромышленность комплексде ишлегенлени профсоюзну рескомуну председатели Ч.М.Бесланеев ишчи кючню РФ-ни Урунуу кодексини излемлерине тийишли хайырланыуларына кереклисине эс бургъанды. Артыкъда эл мюлкде ишлерик жаш тёлюню окъутуу бюгюнлюкде баш борчладан бири болгъанын чертгенди.

Шёндюгю гуманитар академияны директору Атабийланы А.Х. билим бериуде бюгюнлюкде къаллай проблемала болгъанларын белгилегенди. КъМР-ни промышленниклерини бла предпринимательлерини союзуну толтуручу директору Х.Х. Машукову оюмуна кёре уа, шёндюгюлю производствогъа специалистле хазырлай туруп, къайсы предприятиягъа къаллай иш устала керек болгъанларын эсге алыргъа кереди. Ала уа ол коллективледе усталыкъларын ёсдюрюрге тийишлидиле. Алай болмаса, шёндюгюлю багъалы технология оборудованияны хайырлана билирча кадрланы хазырларгъа къолдан келлик тюйюлдю.

Тюбешиуге къатышханла республикада профессионал билим бериуню системасын андан ары игилендириуню болжаллагъа салынмазлыкъ борчларын ачыкълагъандыла эм къаралгъан вопросха кёре бир къауум рекомендация жарашдыргъандыла.

Татьяна УЛЬЯНОВА,
КъМР-ни Жамауат палатасыны пресс-службасы.

Жерибизни жашырынлыкълары кеслерини тарыхчыларын сакълайдыла

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Шимал Кавказны белгили тарыхчылары иш юсюнде тургъан кезиулери да тапхандыла алыннган суратлада энчи, сыйлы жерлерин. Адамла алагъа къарагъандан сора ангыларгъа боллукъдула археологияны къыйын, керекли, озгъан ёмюрлени кёрюмдюлерин къайтаргъан, бек къыйматлы илму болгъанын.

Аллай итиниулюгюн, тарыхха уллу сюймеклигин неден да бийикге салгъан алимлерибизден бири уа Чеченланы Исмайылды. Ол кесини жашауун, ишин да культура эсгертмелени сакълау, тинтиу бла байламлы этгенди. Аны археология излемлеге жораланнган статьяларыны саны бек кёпдю.

Бу байрамгъа аталгъан кёрмючге белгили алимле, бийик билим берген мекямны администрациясы, устазла, журналистле, тарыхны сюйген, ангылагъан адамла келгендиле. Студентле да бек сейирге къалып къарагъандыла мындагъы экспонатлагъа. Жаш тёлю аланы алларына келип, былайда сюелген тарыхчыладан ата журтларыны юсюнден кёп соруу бергендиле. Аланы асламысы мында былай къыйматлы тарых, культура эсгертмелери болгъанларын энди билгендиле. Кёрмюч бу къауумгъа, айхай да, унутулмазлыкъ практика дерс окъуна болгъанды.

Созайланы Ахмат.

Къараучула суратланы барын да кёргенден сора, университетни ректоруну орунбасары, тарыхчы Барасбийланы Муслим, сахнагъа чыгъып, жыйылгъанланы байрам бла алгъышлай, Созайланы Ахматха энчи ырызылыгъын билдиргенди. Бу илмугъа окъуй тургъанлагъа уа биз жашагъан жер алыкъа кёп жашырынла асырайды, аланы ачаргъа итиниулюгюню тас этмегиз, дегенди.

«Нальчик киритлери болмагъан шахарды, - деп башлагъанды сёзюн Созайланы Ахмат, - бери келгенле кёп ариу, белгили эсгертмелени кёрюрге боллукъдула. Мен не заманда да тарыхчыланы алларында баш урама. Ала кёп сейир затлагъа бизни кёзюбюзню ачадыла.

Эсгертмелени сакълау а хар бирибизни келлик тёлюлени алларында борчубузду. Алада суратланнган адамланы хайырындан жашайбыз биз мамырлыкъда, жарыкълыкъда. Ол ёмюрлеге деп ишленнген эсгертмелени уа, адамлача, ауругъан, ёлген къылыкълары барды. Келигиз, алагъа сакъ болайыкъ».

Былай жыйылыуда, кёрмючге бюгюнлюкде бек кереклидиле. Ала Ата журтха патриотлукъну, сейирни, сюймекликни туудурадыла. Кавказны бурундан келген жолуну энчилигин мында тагъылгъан суратладан ангылашылмазлыкъ бир зат да хапарлаллыкъ тюйюлдю. Ол оюмну университетде къуралгъан социально – гуманитар бёлюмюню таматасы Хамитби Мамсиров да чертгенди.

Мен да кесими жанымдан адамланы барын, бегирекда тарых илму бла кюрешгенлени, байрам бла алгъышлайма. Былай магъаналы кёрмюч бизни республикада биринчи кере бардырылгъанды. Бу суратла хапарлагъаннга кёре уа - бардыла бизде ёмюрледе да тас болмазлыкъ, кёрюмдюлери бла къууандырлыкъ тарых, культура эсгертмеле.

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат.

БРИФИНГ

Ич ишлени органларына ышаныулукъ ёсюп барады

А.Дронин.

Аманлыкъ ишлени административ –право бузукълукъланы юслеринден билдириулени, заявленияланы эсепге алыу, алагъа къарау эм тийишли оноула этиу низам къалай сакъланнганына кёре багъа бериледи ич ишлени органларына. Аны эсге алып, Къабарты-Малкъарда ич ишлени органлары регистрация этиу жумушну игилендириуню тюрлю-тюрлю мадарларын этеди. Ол санда жамауатны оюмун билир ючюн, анга энчи соруулану бланкларгъа да жарашдырылгъандыла эмда ала хайырланыр жерлеге жиберилгендиле.

Дагъыда КъМР-де МВД-ны ытла хар айны бешинчи кюнюнде чыгъарыладыла. Андан сора да, министерствону кесинде, аны шахар эм район органларында кече, кюн да тохтамай ишлеген телефонла тохташдырылгъандыла. Алагъа сёлешип, гражданла ич ишлени органларыны къуллукъчулары законлу излемлеге бузукълукъ этгенлерини бла къалгъанларын, аланы заявленияларын, билдириулери къалай алыннганларын, аманлыкъ этилгенини эм этилирге боллугъуну юсюнден айтыргъа онг табарыкъдыла.

Андан тышында да асламлы информация органланы юслери бла республиканы жамауатына «ышаныулу сатыу-алыу аралада, полицияны пунктларында тагъылыпдыла, КъМР-де МВД-ны Интернет - сайтында салыныпдыла.

Полицияны келечиси былай шартла келтиргенди: эсепге алыу, регистрация этиу ишни игилендирир мурат бла бардырылгъан мадарланы хайырындан 2013 жылны биринчи кварталында министерствону бла территориялы органланы «ышаныулукъну телефонларына» сёлешгенлени саны 14,5 процентге ёсгенди эмда битеу да 63 адамгъа жетгенди. «Ол а бизге адамланы ышаныулукъланы кючлене баргъанын кёргюзтеди»,- дегенди Александр Геннадиевич.

Брифингге къатышханла.

административ мекямында Россейни МВД-сыны жер - жерли органларында гражданланы соруулагъа жууаплары бла къагъытланы атаргъа боллукъ орунла тохташдырылгъандыла. Битеу бу шартла КъМР-де МВД-да бардырылгъан кезиулю брифингде тууро этилгендиле.

Аны юсюнден КъМР-де МВД-ны штабыны таматасы, ич службаны подполковниги Александр Дронин билдиргенича, ол соруу къагъыт нылукъну телефонлары» къалай ишлегенлерини, министерство гражданланы тарыгъыуларына, тилеклерине кёре къалай оноула этгенини юсюнден хапар билдириледи. «Ышаныулукъну телефонларыны» номерлери шахар, район, посёлка, эл администрацияланы, право низамны сакълаучу органланы администрация мекямларында, халкъ аслам къатышхан ишле бардырылгъан жерледе, автовокзаллада, темир жол вокзалладa,

Ол дагъыда республикада Россейни МВД-сыны «Исси ызына» кирген «ышаныулукъну телефону» (49-50-62) да болгъаны билдиргенди. Ол КъМР-де МВД-ны «дежурный бёлюмюнде» тохташдырылгъанды. Анга биринчи кварталда гражданладан 91 кере сёлешиннгенди. Аладан 56-сы ич ишлени органларыны къуллукъчуларына тарыгъыу бла байламлы болгъанды. Тинтиуге аладан жаланда бир шарт тюз болуп чыкъгъанын ачыкълагъандыла. Анга кёре, Россейни МВД-сыны «Прохладненский» бёлюмюню къуллукъчусуна эсгертиу этилгенди.

Александр Дронин Россейни МВД-сыны территориялы органлары эсепге алыу, регистрация этиу ишни къалай бардыргъанларына дайым да контроль этилгенин да чертип айтханды. Министерствону штабында ишлегенле, районлагъа барып, тинтиуле бардыргъанлары бла къалмагъанлай, методика болушлукъ да этедиле, ич ишлени органларына заявленияла бла тарыгъыула, билдириуле бла келген гражданла бла тюбешедиле эмда ушакъла бардырадыла. Ала битеу да жер-жерли органлада ишлегенлени жанындан эсепге алыу, регистрация этиу низамгъа 284 бузукълукъ этилгенин ачыкълагъандыла.

Контроль кючленнгенини хайырындан прокуратурадан келген тырманны азайтыргъа, гражданланы билдириулерин а кёбейтирге онг чыкъгъанды. Аланы 70 процентине юч сутканы ичинде къаралгъанды эм тийишли оноу этилгенди. «Эсепге алыу, регистрация этиу низамгъа бузукълукъланы не къадар азайтыргъа кюрешиуню жолу бла алгъа таукел барабыз эмда мындан ары да ол ишге къаты контроль этерикбиз»,- дегенди ахырында Александр Дронин.

Андан сора ол журналистлени соруулагъа жууапла бергенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Сыйлы иш

Азатлыкъны келтирген жигитлеге ыразылыкъ

Эки жыл мындан алгъа Къашхатауну тёбен жанында Уллу Ата журт урушда ёлген аскерчилеге эсгертме ишленнген эди. Ол 1942 жылда октябрьде 37-чи армияны 2-чи гвардиячы жаяу дивизияны 875-чи полкуну къауумунда сермешип, Къашхатауну азатлар ючюн жан берген 300-ден артыкъ аскерчи бла командир асыралгъан жерде тохташдырылгъанды. Алай Черек жагъасында салыннганы себепли аны суу ашагъанлай, оюлургъа къоркъуу болгъанлай турады. Аны бла байламлы районда ёлген аскерчилени сюеклерин жангыдан асырау жаны бла энчи штаб къуралгъанды.

Бу кюнледе аны жыйылыуу болгъанды. Анга уа Черек муниципальный районну администрациясыны башчысы Темирканланы Махти, аны орунбасары, штабны таматасы Эристауланы Абдурахман, район башчыны дагъыда бир орунбасары Къазийланы Анатолий, ветеран советни председатели Чеченланы Георгий, Къашхатауну ветеран советини тамтасы Уяналаны Виктор, Роспотребнадзорну КъМР-де бёлюмюню оноучусу Руслан Шипшев, Къашхатауну бла Бабугентни башчылары Уяналаны Азрет бла Османланы Мухтар, полицияны начальнигини жамауат низамны сакълау жаны бла орунбасары Арсен Молов, къашхатаучу акъсакъал Локияланы Арасул къатышхандыла. Жыйылыугъа дагъыда КъМР-ни Жамауат палатасыны келечиси Мария Котлярова, Элбрус посёлканы администрациясыны башчысы Курданланы Юзейир, Элбрусдан эм Нальчик шахардан излеучю отрядланы членлери чакъырылгъан эдиле.

Эристауланы Абдурахман штаб къуралгъанлы къаллай ишле тындырылгъанларыны юсюнден билдиргенди. Къашхатауну тёбен жанында ёлген аскерчилени асыраргъа жер бёлюннгенди, жангы эсгертмени юлюсю да жарашдырылгъанды.

Уяналаны Виктор а, Подольск шахаргъа барып, анда аскер архивде он кюнню ичинде излеу ишле бардыргъанын юсюнден хапар айтханды. Ол ачыкълагъаныча, Къашхатауну тийресинде 1942 жылда октябрьни ахырында бардырылгъан сермешлеге къатышханланы тизмелерине юч полкну солдатлары киредиле.

Ол заманда 13 жылы толгъан Локияланы Арасул а ёлген аскерчилени арба бла ташыргъа къалай болушханын эсгертгенди. Аланы санын ол билмейди, алай бек кёп болгъанларын уа эсинде. Ол аланы элни тёбен жанындагъы силос уругъа элтгенди. Шёндю алайда эсгертме салыныпды турады. Дагъыда ол элни огъары жанында да бир солдат асыралгъанын эсине тюшюргенди.

Черекде суу кётюрюлюр кезиу жетип келгени себепли штабны членлери ёлген аскерчилени жангыдан асырау бла байламлы ишлени къысха заманны ичинде башларгъа оноулашхандыла.

Нальчик шахарда биринчи излеучю отрядны тамтасы Андрей Степанов къабырланы 20-чы апрельден къазып башлауну тюзге санагъанды.

Черек районну администрациясыны пресс-службасы.

Конкурс

Окъутууну юсюнден ким эм уста материал хазырлар?

РФ-ни Билим бериу эм илму министерствосу асламлы информация органланы араларында «PRO Билим бериу-2013» битеуроссей эришиу башланнганын билдиреди. Бу ведомствону башламчылыгъы бла ол къыралда школланы жашауларыны, устазны ишине жамауатны эсин буруууну, билим бериу системаны юсюнден эм иги журналист ишлени табар ючюн, 2004 жылдан бери бардырылады. Бу жол номинацияланы тёрели тизмелерине жангы экиси къошулгъанды: «Россейли кластерле: илму эм производство секторлагъа кадрла хазырлау системаланы араларында байламлыкъланы айныту» эм «Усталыкъ билим бериуню регионда амалларын ачыкълау».

Эришиуге къатышыргъа РФ-де эсепленнген асламлы информация органланы эм билим бериу учреждениялары информация изданиялары келечилерин, энчи журналистлени онглары барды. Конкурсантла хар номинациягъа жаланда бир иш жазаргъа боллукъдула. Ала басмагъа неда эфирге 2012 жылны онбешинчи октябринден 2013 жылны биринчи октябрине дери чыгъаргъа керекдиле. Жюри аланы кертиликлерине эм конкурсну излемлерине тийишлиликлерине къарарыкъды.

Эришиуге къатышыр ючюн, заявкаланы биринчи октябрьге дери konkurs.sovet-edu.ru сайтха иерге керекди. Конкурсну эм номинацияланы юслеринден толу информация да анда бериледи.

Таисия НЕБЕЖЕВА,
КъМР-ни Билим бериу эм илму министерствосуну пресс-службасы.